

DIVADLO PETRA BEZRUČE V OSTRAVĚ

WILLIAM
SHAKESPEARE
FALSTAFFOVO BABÍ LÉTO

Volně přeložil a upravil Jan Werich — verše Jan Vratislav

Mistře,

chtěl bych Vám vysvětlit, proč jsem si dovolil vztáhnout ruku po jednom z Vašich děl. Zalíbilo se mi v Jindřichu Čtvrtém. Po mnoho let jsem si hrál s představou, že Falstaff, tak jak jste ho zhmotnil do lojové koule plné dětských rozmarů a stařeckých choutek, by si zasloužil více pozornosti i dnešního diváka. Že by mu polechtal bránici a ponoukl jej k přemýšlení. A náš divák má obojího velice velmi zapotřebí. Tím více, čím méně má času; na rozdíl od diváka ve Vašem divadle.

Kdybyste byl mezi námi, kdybyste se, po česky řečeno, pořádně rozkoukal, jistě by Vaším očím neušlo, že Vaše stará paleta je opět plná postav Vašich her, že naše jeviště je Vaše jeviště; že náš globus je Váš Globe. Kdybyste dnes psal hry, vážený Mistře, našel byste potřebné postavy se stejnou snadností jako ve své době. Nájemných vrahů je stále dostatek, pomlouvačů nadbytek, mužů lačných moci, úslužných katů, donašečů, dvorních šašků bez moudrosti a i s moudrostmi, kuběn, kurev, nafintěných paniček, jen sáhnout.

Podarilo se Vám obrátit slova v mramor, který se nerozpadá ani zimou, ani sluncem staletí. Učínil jste ze svých her budovy, tvrze, chrámy, kam utíkáme v dobách tísně, v časech poválečných béd, před vichřicí nejistoty nebo sami před sebou. Stěny a stropy jste ozdobil scénami z našich životů a zobrazil jste nás s anatomickou přesností.

Jako Michelangelo.

Co to čtete princí?

Slova, slova, slova.

Jedno takové slovo je čest. Může čest přidělat nohu?

Ne,

Čest tudíž není honěná v ranhojičství?

Není; co je čest? — Slovo.

Co je v tom slově čest? Co je to ta čest?

Vzduch; to je pěkná bilance.

Kdo ji má? — Ten, co umřel třeba minulou středu.

Cítí ji? — Ne.

Slyší ji? — Ne.

Proč? — Lidská pomlouvačnost to nestrpí!

Proto ji vůbec nechci. Čest je pouhý nápis na náhrobku s erbem, a tím končí můj katechismus.

Vážený Mistře, to si Falstaff hraje mramorovými kuličkami Vašich slov.

Když jsem se pokoušel z Vašeho Jindřicha Čtvrtého, ze dvou celovečerních her, udělat jednověčerní Veselou hru smutku stárnutí Sira Johna Falstaffa, spoléhal jsem se neustále na Váš pomyslný souhlas ke všem zkratům, ke kterým jsem byl nucen dnešní skutečností.

Začal jsem svou práci pro radost z práce. Pro svou zábavu. Víte, něco jako jít s Vámi na ryby a povídat si.

Jestliže veselá hra o smutku stárnutí Sira Johna Falstaffa neuspěje, nenajde ocenění v očích a bránici dnešního diváka, pak to bude proto, že jsem chtěl dosáhnout, kam nedosáhnu, že svíčka slunci světla nepřidá.

Váš velký obdivovatel

Jan Werich

(Z dopisu Jana Wericha Williamu Shakespearovi)

WILLIAM SHAKESPEARE
FALSTAFFOVO BABÍ LÉTO

Podle hry Jindřich Čtvrtý přeložil a volně upravil Jan Werich — Verše přeložil Jan Vladislav

Režie: Saša Lichý, nositel vyznamenání Za vynikající práci

Výtvarník: Otakar Schindler — Hudba: Jan Tomšíček — Asistent režie: Ivan Misař — Šerm: Pavel Lafek j. h.

Inspiciet: Jaroslav Fukala — Text sleduje: Jaroslav Podbiera

Sir John Falstaff — O. Janda ● Princ Jindra — B. Čvančara ● Král Jindřich IV. — L. Eliáš ● Prchlivec — J. Filip

Lady Perciová — J. Postlerová ● Paní Čiperná — J. Tesařová ● Westmoreland — I. Misař ● Sir Walter Blunt — J. Horák

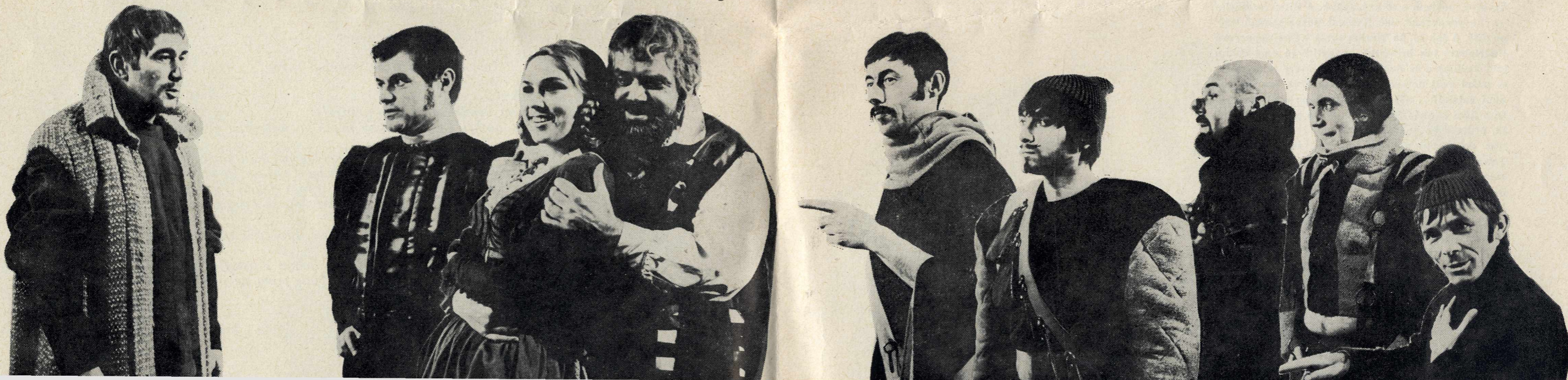
Hrabě z Worcestru — M. Sova ● Sir Richard Vernon — M. Čížek ● Hrabě Douglas — J. Vlášek ● Jan z Lancestru — J. Fišer ● Lord nejvyšší sudí — J. Zach

Poins — M. Šulc ● Bardolph — A. Postler ● Pistol — O. Prajzner ● Gadshill — A. Borovec ● Dorka Drchotová — L. Bednářová ● Sudí Nehluda — M. Koutný

Tichota — J. Odl ● Šerif — P. Handl ● Pazour — J. Těšitel ● Vosidlo — J. Dvořák ● Bulíček — V. Roštlapil ● Posel — J. Podbiera

David, Nehludův sluha — J. Fukala

Premiéra 18. prosince 1970 v 19.30 hodin

...Já se věnoval zevrubnému pozorování Jana Wericha hnedle padesát let a tak si myslím, že aspoň jeden ze svých náleží o tomto podivuhodném a sošném zjevu nadživotní velikosti bych vám moh prozradit. Jistě je vám známo, že už po léta se Jan zabývá Falstaffem, že upravil Shakespearova Jindřicha Čtvrtého s důrazem na tuto figuru, a teď že na to téma chystá velký film. Jeho vůdčí myšlenka je hodna pozoru. Shledává, že Falstaff a Princ Jindra, kumpáni nesčetných alotrií a recesí, jeden fotr, druhý klouček, vykutálený to pár lehkomyšlných výtržníků, se před našima očima pod Shakespearovým perem vybarví do dvou tváří člověka — tedy Člověka s velkým Č. Tito druhdy soustolovníci u tabule obžerství a neodpovědnosti se konec konců rozejdou co antagonisté... tak nějak spekuluje Werich, neboť z člověka větroplacha a klacka někdy vyroste člověk muž. Tedy podle Jana dospívající Jindra dozraje v muže činu, doroste v bojovníka a vůdce, v pravého rytíře u Agincourtu, kdežto věčné panděro Falstaff nedoroste nikdy... na věky stárnoucí flamendr a velkolepý chvastoun — roztomilý ožbrunda a s tím čachrář, poživač a chtivý vykuk. A dítě; rozmazlené, nevycepané, leč Múzami poznamenané věčné dítě. A jak to, že Werich tohle v Shakespearově Jindřichovi tak brilantně pochytil? Já vám řeknu jak. Protože v té dualitě Prince Jindry a Falstaffa si našel svůj nejvěrnější auto-portrét. Jan Werich není Falstaff... ačkoliv už aspoň po dvě generace to o něm kdekdo říká; to se ví, to je první dojem. Já, protože ho znám líp, jsem nikdy tím přirovnáním nebyl ani nadšen, ani oblafnut. Werich je Falstaff i Princ Jindra. Oba, to je on. Z napětí mezi těmito extrémy si vybudoval svoji barokní osobnost. Proto je Jan Werich ustavičný, živoucí tyátr. Představení, které nezná přestávky ani závěrečné opony.

Nuže, pane Jene a princí Jindro v jedné objemné osobě, planeto má kulatá, kterou mi bůhví jaký šílený papoušek jednou provždy vytáh, na kterém to začarovaném jarmarku osudu — můj ty souputníku kolem našeho svatého globu srandy... nachať koluješ dál a dál — a to v ekliptice čím dále odvážnější.

Dobrou noc a měj se, Jeníku, náramně.

Jiří Voskovec o Janu Werichovi k jeho šedesátinám

Shakespearův a Werichův FALSTAFF byl po léta hereckým snem našeho předního a dlouholetého člena souboru Otakara Jandy. My, jeho přátelé, jsme mu vyčítávali, že chce vyniknout v obrovském sboru přihrávajících herců, který se pomalu ani nevejde na naše skromné jeviště. Odmítal to a kupodivu vždycky hněvivě: „v Shakespearovi může dneska vyniknout jenom Shakespeare!“

Zaujalo mne to. Jako režisér vím nejméně šest let, kdy jsem poprvé dostal tento text do ruky, jak je Falstaff těžký — i když úprava Jana Wericha mnohé technické obtíže usnadňuje. Jenže Jan Werich vytvořil nové obtíže: svým neobyčejně citlivým vztahem k současnosti a současníkům stvořil text nezvyklého poetického a obsahového rozměru, v němž je humor zakryt ve vážnosti a vážnost zakryta humorem.

Přesto jsem se konečně odvážil realizace a vybral si k tomu dvacetipětileté jubileum divadla. Protože — marná sláva — i my a naši současníci stárneme. Někteří jako Falstaff, jiní jako princ Jindra. Mnohdy se také rozcházíme, třebaže jenom v názorech. Ale klaníme se královně POESII všichni. Bez rozdílu. Vždycky. Po celou tu dobu. Nikoli jenom jubilejně.

Patrně natrvalo.

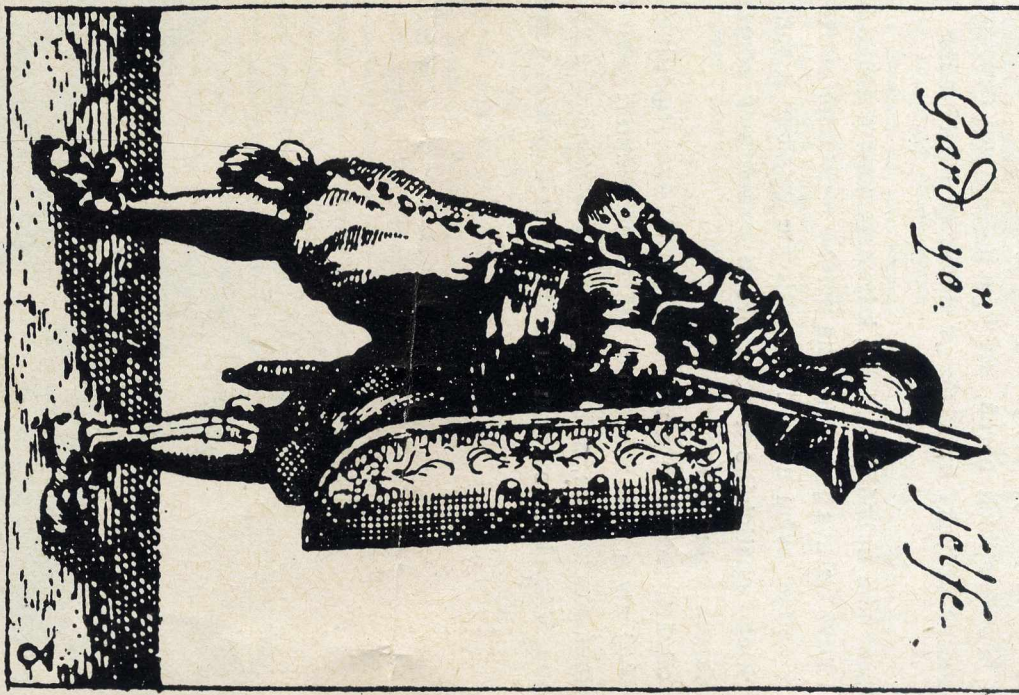
Saša Lichý

(1. replika)

FALSTAFF: Pověz mi, ty nezbedo koruní princí — jestlipak až budeš králem, budou se po Anglii tyčit šibenice? A jestlipak ten staromódní parola, zvaný ZÁKON, bude na rezaté uzdě držet každou smělost, jako ji drží doted'ka...?

(první obraz)

(2. replika)

FALSTAFF: Pro věčnou slávu mé chrabrosti, odvahy a počestnosti jsem se rozhodl vzít svůj osud do vlastních rukou. Neskončím ve vězení, zůstanu svobodný, živý a věčný! A budeme se vídat bez přičinění nadaných autorů. S vámi, vážení pánové. Nashledanou v zrcadle! Až si budete přičesávat kšticí, nebo pomádat její zbytky, budeme se sobě dívat z očí do očí!

(poslední obraz)

Program připravil Saša Lichý — výtvarník programu Otakar Schindler — foto Zdeněk Osif — typografická spolupráce Jindra Kosourová — výtiskly Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc, závod 22, Hollarova 14, Ostrava I Cena 1,80 Kčs